

Beleid Toetsen en Beoordelen Faculteit Religie en Theologie

Auteur: Joke van Saane, portefeuillehouder

Onderwijs Versie: 2.0

Vastgesteld: 30 januari 2019 door het Faculteitsbestuur

Versie	Datum	Besproken met/ aanpassingen door	Aard wijziging
1.0	13 november 2018	Joke van Saane	Nieuw concept; aanpassing aan toetskader VU
		examencommissies	Duidelijkheid over relatie tot OER en R&R
		opleidingsdirecteuren	Mondelinge tentamens als uitzondering opnemen Duidelijkheid over relatie tot OER en R&R
		onderwijsbureau	-
2.0	30 januari 2019		Definitieve versie, vastgesteld door faculteitsbestuur

Inleiding

De Faculteit Religie en Theologie onderschrijft vol overtuiging de Onderwijsvisie van de VU zoals die opnieuw is vastgelegd in oktober 2018. De drie kernwaarden van de VU zijn daarin leidend: open, persoonlijk en verantwoordelijk. Binnen het onderwijs impliceert deze visie dat studenten actief betrokken zijn in hun eigen leerproces, dat docenten dragers van de kwaliteit zijn en dat het onderwijs bijdraagt aan opbouw van wetenschap en samenleving.

In juni 2018 is het nieuwe Toetskader van de VU vastgelegd. Dit VU-brede kader voor toetsen past bij de VU Onderwijsvisie en komt tegemoet aan de voortschrijdende inzichten rond toetsing en het belang daarvan in het sturing geven aan onderwijsprocessen. Het toetskader is opgesteld vanuit de overtuiging dat het toetsen en beoordelen een essentieel onderdeel van het onderwijsproces is en dat kwalitatief goede toetsing de onderwijskwaliteit in een opleiding positief beïnvloedt. In het facultaire toetsbeleid wordt beschreven op welke wijze het VU Toetskader wordt geïmplementeerd binnen de faculteit.

Het facultaire toetsbeleid wordt eens per drie jaar geëvalueerd door examencommissies, opleidingsdirecteuren en medewerkers kwaliteitszorg onder verantwoordelijkheid van de portefeuillehouder onderwijs.

In deze notitie komt het volgende aan de orde: in paragraaf 1 wordt ingegaan op de visie van de Faculteit Religie en Theologie op toetsen. Deze visie resulteert in een aantal algemene uitgangspunten voor toetsbeleid en de kwaliteitszorg voor toetsen en examineren. In paragraaf 2 wordt ingegaan op de betrokkenen bij de kwaliteitszorg voor toetsen. In paragraaf 3 worden de verschillende toetsen beschreven die gehanteerd worden. Paragraaf 4 gaat in op de werkwijze en de zorg voor kwaliteit bij de constructie van toetsen. Paragraaf 5 beschrijft de werkwijze en kwaliteitszorg bij de beoordeling van toetsen. In paragraaf 6 wordt aangegeven hoe het toetsbeleid en de uitvoering daarvan binnen de Faculteit Religie en Theologie geëvalueerd wordt.

1. Visie op toetsen en de kwaliteit van toetsen

De faculteit onderschrijft het uitgangspunt van het VU Toetskader dat toetsing essentieel is in het leerproces van de studenten. De faculteit is een professionele onderwijsorganisatie met betrokken en deskundige docenten, waar academisch onderwijs geboden wordt voor verschillende doelgroepen. De faculteit kent vijf geaccrediteerde opleidingen, die ieder bestaan uit een coherent pakket van studieonderdelen, vormgegeven volgens het principe van 'constructive alignment'. De coherentie per opleiding is vastgelegd in een toetsplan per opleiding, opgesteld door de opleidingsdirecteur. De verschillende seminarietrajecten binnen de opleidingen maken integraal onderdeel uit van de opleidingen; alle eisen aan de kwaliteit en de toetsing gelden onverminderd ook voor deze onderdelen van de opleiding. Naast de geaccrediteerde opleidingen biedt de faculteit drie niet-geaccrediteerde ambtsopleidingen aan. Deze opleidingen vallen eveneens onder het hier beschreven facultaire toetsbeleid.

Voor de bewaking en optimalisatie van de kwaliteit van de afzonderlijke onderdelen, hun onderlinge samenhang en hun bijdrage aan het behalen van de gewenste eindtermen vormen opleidingsdirecteuren/coördinatoren en docenten/examinatoren een team van professionals. Deze teams worden ondersteund door beleidsmedewerkers kwaliteitszorg. De kwaliteit van het onderwijs en van de toetsing is direct gerelateerd aan de kwaliteit van de docent. Goed onderwijs kenmerkt zich door het geven van gerichte feedback aan de student, op de juiste momenten en op alle leerniveaus. Daartoe beheerst de docent een breed repertoire van werk- en toetsvormen, zodat de studenten gedifferentieerde leertrajecten ontwikkelen.

Activerend onderwijs en bijpassende toetsen zijn daarbij heel belangrijk.

De kwaliteit van toetsing is een garantie voor zowel de student als het afnemend werkveld dat een diploma garant staat voor een zeker academisch niveau. De kwaliteit van de toetsing wordt geborgd door het hanteren van een aantal criteria, vastgelegd in het VU Toetskader. Toetsen dienen te voldoen aan betrouwbaarheid, validiteit, bruikbaarheid, vergelijkbaarheid en transparantie.

Een adequate toetsing garandeert dat studenten die met een diploma de faculteit verlaten over het juiste academische niveau en de bedoelde eindkwalificaties beschikken.

Deze visie resulteert in de volgende uitgangspunten voor het toetsbeleid van de Faculteit Religie en Theologie:

- Goede kwaliteitszorg vergt zowel proactief als reactief gedrag.
- Goede kwaliteitszorg combineert transparante horizontale verantwoording (collegiale intervisie) met verticaal toezicht.
- Goede kwaliteitszorg heeft niet alleen betrekking op de toetsing van individuele modules, maar ook op onderlinge samenhang binnen een opleiding.

De uitvoering van het toetsbeleid en het bereiken van het vereiste niveau van kwaliteitszorg vereisen een professionele onderwijsomgeving waarin daadwerkelijk tijd wordt vrij gemaakt voor de kwaliteitszorg. De Faculteit Religie en Theologie stelt om die reden de volgende voorwaarden:

- alle docenten voldoen minimaal aan de eisen van BKO;
- het gebruik van Canvas, UAS en DOD is verplicht;
- collegiale intervisie vindt plaats voor alle toetsen;

De examencommissie wijst per module examinatoren aan. Daarbij hanteert de examencommissie de volgende criteria:

- de examiner heeft de graad van doctor;
- de examiner is (bij voorkeur) in het bezit van de BKO;
- bij afwezigheid van de doctorsgraad zijn rectores van seminaries en docenten taalvakken (Latijn, Grieks, Hebreeuws, Arabisch, Sanskriet) gerechtigd toch als examiner op te treden. Daarbij is men gehouden, zich te bekwamen in het maken van toetsen;
- niet-gedoctoreerden zijn gerechtigd toetsen te beoordelen onder toezicht van een examiner.

De kwaliteitszorg krijgt vorm in het digitale moduledossier.

2. Toetsing: Kwaliteitszorg en richtlijnen

Het borgen van de kwaliteit van toetsen vindt plaats in verschillende processen, vormen en afspraken die per opleiding in de uitvoering enigszins aangepast kunnen worden.

Binnen alle opleidingen van de faculteit gelden de volgende richtlijnen voor de toetsing en de borging van de kwaliteit van de toetsing.

(1) Toetskader

Het VU toetskader is leidend voor de constructie van toetsen en de borging van de kwaliteit van toetsing, zowel op facultair niveau als op opleidings- en moduleniveau.

(2) Toetsplan

Elke opleiding heeft een toetsplan. In het toetsplan wordt de verbinding gelegd tussen de visie op onderwijs en toetsen in de opleiding, de praktijk van het toetsen en beoordelen, de invulling van het onderwijsprogramma en de beoogde eindtermen van de opleiding. Het toetsplan beschrijft de wijze waarop de kwaliteit van toetsing door docenten, examinatoren, opleidingsmanagement, onderwijsbureau, opleidingscommissie en examencommissie wordt verzorgd en geborgd en de wijze waarop de bijbehorende kwaliteitszorgcycli op de verschillende niveaus in elkaar grijpen.

(3) Toetsdossier

Elke module heeft een digitaal dossier binnen het systeem DOD. Dit dossier heeft in principe de volgende onderdelen:

1. De modulebeschrijving zoals die in de studiegids is gepubliceerd.
2. De handleiding voor studenten (bijv. in de vorm van een syllabus), waarbij duidelijk is hoe de verschillende onderdelen van de module zijn ingevuld.
3. De toets die afgenomen is, en de checklist die voor iedere toets wordt ingevuld binnen het systeem van collegiale intervisie. De checklist toetsen vormen de facultaire vorm van toetsmatrijzen.
4. Een antwoordmodel met bijbehorende scores (zowel in het geval van open vragen als multiple-choice vragen).
5. Het ingevulde beoordelingsmodel voor papers.
6. Gemaakte toetsen door de studenten. In geval van niet-digitale toetsen worden deze op een separate plaats opgeslagen.
7. De evaluatieresultaten van de module. Modules en bijbehorende toetsen zijn onderdeel van het evaluatieproces, waarbij gebruik wordt gemaakt van de digitale gestandaardiseerde vragenlijsten vanuit de dienst Kwaliteitszorg VU.

(4) Opleidingscommissie

De opleidingscommissies bewaken de kwaliteit van het onderwijs in het algemeen en adviseren het bestuur van de faculteit hieromtrent. De evaluatie resultaten op module- en opleidingsniveau zijn hiervoor belangrijke instrumenten.

(5) Examencommissie

De examencommissies zien per opleiding toe op de kwaliteit van de toetsing, examinering en beoordeling.

(6) Regelingen

In de *onderwijs- en examenregeling (OER)* van elke opleiding is omschreven welke onderdelen (modules) deel uit maken van het programma en welke regelingen gelden voor het onderwijs en de examens van de betreffende opleiding, met in ieder geval deze zaken:

- Intekening voor en vormen van tentaminering;
- de afname van mondelinge tentamens;
- het vaststellen en de bekendmaking van de uitslag van tentamens;
- de mogelijkheid tot het herkansen van toetsonderdelen;
- het toekennen van cijfers;
- vrijstellingen;
- de geldigheidsduur van resultaten;
- het inzagerecht en de nabespreking;
- mogelijke aanpassingen aan praktische oefeningen en tentamens in geval van studenten met een functiebeperking;
- de werk- en toetsvormen binnen de opleiding;
- volgordelijkheidseisen binnen de opleiding;
- de eindtermen van de opleidingen
- de vakken van de opleiding en het niveau daarvan.

De *Regels & Richtlijnen van de examencommissie* bevatten (nadere) informatie over de volgende toetsgerelateerde zaken:

- intekening voor en stof en duur van tentamens;
- de orde tijdens de afname van schriftelijke examenonderdelen;
- de mogelijkheid tot het herkansen van toetsen;
- de *cum laude*-regeling;
- het verlenen van vrijstellingen en het opleggen van vervangende opdrachten;
- het behandelen van verzoeken om af te wijken van de reguliere programma's;
- fraude en plagiaat en de procedure en mogelijke sancties bij fraude en plagiaat;
- bewaartermijnen van scripties, tentamens en tentamenuitwerkingen.

(7) Toewijzing van docenten

Het Faculteitsbestuur wijst na consultatie van afdelingshoofden en opleidingsdirecteuren docenten aan voor de uitvoering van de onderwijsmodules. De docenten zijn verantwoordelijk voor het formuleren van de leerdoelen voor de betreffende module en stemmen deze af op de eindtermen van de opleiding en de overige modules in het programma. De opleidingsdirecteur ziet toe op de samenhang. Tot de taak van de docent behoort het samenstellen van een adequate toets voor het betreffende programmaonderdeel. De docent draagt er zorg voor dat de toets voldoet aan de kwaliteitseisen.

De examencommissie wijst per module één of meer examinator(en) aan.

(8) Plagiaat detectie

Alle toetsen met open vragen, evenals werkstukken, opdrachten en scripties worden ingeleverd via Canvas (Turnitin) zodat standaard digitale plagiaatcontrole plaatsvindt.

(9) Evaluatieplan

Jaarlijks wordt per opleiding een evaluatieplan opgesteld door de medewerker kwaliteitszorg in overleg met de opleidingsdirecteuren. Dit evaluatieplan bevat de modules die onderdeel zijn van evaluatie. Modules worden altijd geëvalueerd als ze nieuw zijn, een nieuwe docent hebben of in het verleden een negatieve beoordeling kregen. De cursuscoördinator ontvangt het evaluatierapport automatisch. De evaluatiecoördinator (Onderwijsbureau) draagt zorg voor de

distributie van het rapport aan opleidingsdirecteur, opleidingscommissie en portefeuillehouder onderwijs.

De docent neemt indien nodig passende maatregelen ter verbetering, onder toezicht van opleidingsdirecteur en opleidingscommissie.

3. Toetsvormen en beoordelingscriteria

De opleidingen kennen twee soorten toetsen: summatieve en formatieve toetsen. Summatief toetsen is primair gericht op selectie: voldoet de student wel of niet aan de eisen; mag deze student afstuderen, of door naar een volgende trede in het onderwijsprogramma? Formatief toetsen heeft vooral een diagnostische functie; doel is studenten informatie te geven over hun leerproces en hen te helpen gericht te studeren. Daarnaast geven formatieve toetsen de docent informatie over de vorderingen van de studenten, zodat het onderwijs zo nodig tussentijds kan worden aangepast.

Het onderscheid tussen formatieve en summatieve toetsen heeft vooral betrekking op het gebruik van de resultaten. Voor de vormgeving van beide soorten toetsen worden dezelfde uitgangspunten gehanteerd. Bij de vormgeving van de toets worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Een toets is de systematische beoordeling of een student de gestelde leerdoelen heeft gehaald.
- Elke toets dient valide, betrouwbaar, transparant en beheersbaar (voor docenten uitvoerbaar) te zijn.
- Per semester en per opleiding is er voldoende afwisseling in de vormen waarin toetsen worden afgenomen. De opleidingsdirecteuren icm de coördinatoren van de opleidingen zien toe op deze afwisseling in toetsvormen.

Binnen de opleidingen die de Faculteit Religie en Theologie aanbiedt wordt gebruik gemaakt van de volgende toetsvormen:

- schriftelijke tentamens met openvragen;
- schriftelijke tentamens met een combinatie van meerkeuzevragen en open vragen;
- papers;
- mondeling presentatie;
- portfolio;
- stageverslag;
- bij uitzondering en na toestemming van examencommissie en opleidingsdirecteur mondelinge tentamens, aan de hand van een door de student ingeleverd paper, of samenvatting en/of stellingen;
- combinaties van schriftelijke tentamens met open vragen, tussentijdse opdrachten, papers of werkstukken;

Zowel de bacheloropleidingen als de masteropleidingen worden afgerond met het schrijven van een scriptie. Voor de beoordeling van de scripties wordt altijd gebruik gemaakt van het beoordelingsinstrument voor scripties (zie bijlage) in de facultaire handleiding Scriptiebegeleiding. Voor de beoordeling van stages binnen een opleiding wordt altijd gebruik gemaakt van het facultaire beoordelingsinstrument Stages (zie bijlage).

De toetsvorm die gehanteerd wordt voor een programmaonderdeel staat beschreven in de modulehandleiding en in de studiegids die beschikbaar is op de website van de VU. In de studiegids wordt de volgende informatie opgenomen:

- de leerdoelen (zowel op inhoudelijk vlak als op het vlak van het beoogde beheersingsniveau)
- de stof waarop de toets betrekking heeft;
- de vorm van de toets;
- de geplande toets- en herkansingsdatum en/ of de datum waarop de opdrachten moeten zijn ingeleverd.

Nadere informatie over de samenstelling van de toets en de wijze van beoordelen wordt door de docent tijdens het programmaonderdeel aan de studenten verstrekt. De docent geeft informatie over:

- het gewicht van de verschillende onderdelen van de toetsing (bij deeltaetsen of wanneer het cijfer wordt bepaald door een toets en een werkstuk, presentatie o.i.d.)
- de wijze waarop de norm (cesuur) wordt bepaald en – zo mogelijk – de norm zelf;
- de consequenties voor het eindcijfer wanneer de opdrachten niet op tijd zijn ingeleverd;
- het moment waarop en de plaats waar de studenten hun beoordeelde werk kunnen inzien.

Het voorblad van de toets bevat de volgende informatie:

- de beschikbare tijd;
- het aantal pagina's en vragen;
- een invulinstructie;
- bij open vragen / casus: te behalen punten per vraag (weging van de onderdelen);
- indicatie voor het minimaal te behalen punten voor een voldoende;
- het moment waarop en de plaats waar de studenten hun beoordeelde werk kunnen inzien.

De examencommissie ziet bij de steekproefsgewijze controle van tentamens toe of het voorblad van de toets bovenstaande informatie bevat.

De examencommissie omschrijft aan welke formele eisen een afstudeerscriptie moet voldoen, welke informatie er vermeld dient te staan op het voorblad van de scriptie, wat de minimale en maximale omvang is van de scriptie, aanwijzingen voor de wijze waarop referenties worden aangegeven en op welke wijze de scripties worden gecontroleerd op fraude. Deze informatie is opgenomen in de scriptiehandleiding.

4. Verantwoordelijkheden en actoren bij toetsing

Portefeuillehouder Onderwijs	Facultair toetsbeleid Borgt het niveau van toetsing
Opleidingdirecteur	Toetsplan per opleiding Eisen opstellen aan toetsmatrijs cq checklist toetsen Alle modules hebben een moduledossier, incl. toetsdossier
Docent	Vult het moduledossier/annex toetsdossier Ontwikkelt de toets volgens de eisen
Examinator	Neemt de toets af Borgt de kwaliteitseisen van de toets Verantwoordelijk voor logistiek van afname en inname toetsen
Opleidingscommissie	Ziet toe op de onderwijskwaliteit op module- en opleidingsniveau
Examencommissie	Controleert het niveau en de kwaliteit van toetsing
Medewerker kwaliteitszorg	Evaluatieplan per opleiding Monitor evaluatieproces per module en per curriculum
Overige medewerkers onderwijsbureau	Roostering tentamens Surveillance indien nodig

Bijlagen:

1. Checklist toetsing collegiale intervisie (toetsmatrijs)
2. Beoordelingsformulier scripties
3. Beoordelingsformulier stages
3. Vragen over toetsing in de gestandaardiseerde digitale evaluatievragenlijst